

ŞANLIURFA ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ GÜNEŞ ENERJİSİ SANTRALİ (GES) FARKINDALIK VE TALEP ARAŞTIRMASI

1. GİRİŞ

Ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması amacıyla gerçekleştirilen üretim sürecinde kullanılan en önemli girdilerden birini Enerji oluşturur. Kamu maliyesi teorisinde ortak havuz malları olarak ifade edilen; üretiminin zor ve kısıtlı tüketiminin kolay ve zaruri olarak nitelendirildiği enerjinin uygun maliyetle elde edilmesi ve kullanılması; bu yönüyle özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından büyük öneme sahiptir.

Çevreye duyarlı ve uygun maliyetli politika uygulamalarından en önemlisini oluşturan ve kendisini yenileyen enerji kaynakları olarak tanımlanabilen *yenilenebilir enerji kaynakları*; arz güvenliğinin artırılmasına olumlu katkıları olmakla birlikte, fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltarak sera gazı emisyonlarında da azalma sağlamaktadır. Yenilenebilir enerji kaynakları, ayrıca; bu alandaki enerji teknolojilerine yönelik sanayinin gelişmesi ve istihdam olanaklarının artışı etkilerini de beraberinde getirmesi açısından büyük öneme sahiptir. Enerjinin yüksek maliyet gerektiren bir girdi iken, ekonomik büyüme ve kalkınma sürecindeki ülkelerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ile daha uygun maliyetli hale gelmesi de enerji açısından bir diğer önemli unsur oluşturmaktadır.

Türkiye, artan enerji talebini sürdürülebilir bir şekilde karşılayabilmek amacıyla enerjinin verimli kullanılmasını ve yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını tam olarak değerlendirmeyi hedefleyen bir ülke olmuştur. Bu bağlamda, uygulamaya giren Yenilenebilir Enerji (2005) ve Enerji Verimliliği (2007) Kanunları, bir yandan enerji ihtiyacının çevre odaklı yaklaşımla giderilmesini sağlarken, diğer yandan söz konusu alanda AB'ye uyumu sağlamayı hedeflemiştir.

Ekonominin lokomotif durumunda olan ve ülkeden ülkeye ve hatta bölgeden bölgeye ağırlıkları ve gelişim düzeyleri farklılık gösterebilen sektörler; imalat, tarım ve hizmet öncelikli olmak üzere söz konusu sektörlerin alt sektörleri ile birlikte, sayıları daha fazla artabilmektedir. Ülke içi fiili ve yapılması hedeflenen üretimin hangi alanlarda yoğunlaştığını ve böylece ortaya çıkabilecek olan katma değeri de belirleyen sektör ve alt sektör dağılımı çeşitli şartlara göre şekillenebilen bir yapıya sahiptir. Böylece, ülkelerin sanayileşmesi, doğal kaynakları ve iş gücü piyasalarının yapısına göre farklı gelişme gösteren sektörlerin ekonomi içerisindeki dağılımı doğrudan doğruya ekonomik büyüme ve kalkınma ile ilişkilidir.

İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmasında Düzey 2 kapsamındaki İstatistikî Bölge Birimleri içerisinde 26 adet grubun 25. Olarak TRC2 düzeyinde yer alan Şanlıurfa; sosyo-ekonomik göstergeler ve ekonomik büyüme ve kalkınma açısından Türkiye verilerinin nispeten ve değişen oranlarda gerisinde yer almaktadır.

TRC2 Bölgesi; Türkiye'nin güneydoğusunda bulunan ve Diyarbakır ile Şanlıurfa illerini kapsamına alan bir yapılanmadır. Başta Suriye ve Irak olmak üzere Ortadoğu ülkeleri ile coğrafi ve ticari sınır ilişkilerine sahip olan TRC2 Bölgesi illeri, bu yönüyle stratejik önemi de yüksek bir yapıdadır. Aynı zamanda, 2008-2012 yıllarını kapsayan GAP Eylem Planı'nda bölge içinde kalkınmayı tetikleyici cazibe merkezleri olarak belirlenen Diyarbakır ve Şanlıurfa illeri; Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisinde yer alan "bölgesel büyüme merkezleri" politikasına da uygunluk göstermesi bakımından stratejik öneme sahip iki önemli ildir. 11 TRC2 Bölgesi illeri Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan 2011 yılı sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre; ülkenin en az gelişmiş illerinin bulunduğu 6. Grupta yer almıştır. 81 il sıralamasında ise, Şanlıurfa ili yetmiş üçüncü sırada yer almaktadır. Büyüklük sıralamasına göre; Şanlıurfa ilinin dokuzuncu sırada yer alması; söz konusu ilde demografik yapı ile sosyoekonomik yapı arasında belirgin farklılıklar olduğunun önemli bir göstergesidir.

Günümüzde küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerin faaliyetlerini ağırlıklı olarak sürdürdükleri yerler Organize Sanayi Bölgeleridir. Özellikle 19. Yüzyılın sonlarına doğru sanayi sektörünün öneminin artmasıyla birlikte ortaya çıkan ilk sanayi bölgeleri uygulamaları ile; çalışanların yeteneklerini geliştirmek, yüksek ticaret hacmi yaratmak ve işletmeler arası işbirliğinin artırılmasını sağlamak amacıyla fabrikaların kurulabileceği altyapıların oluşturulması hedeflenmiştir. Sanayi devrimiyle birlikte günümüz gelişmiş ülkeleri kendi sanayilerini en uygun şekilde destekleyebilmek amacıyla sanayi işletmelerini ortak bir alanda toplayarak; uygun kentleşme ortamı ve işletmelere daha etkin çalışabilecekleri yerler sağlamak ve işletmelerin birbirleri ile olan ilişkilerinden elde edecekleri faydalardan yararlanmak amacıyla politikalar belirlemişlerdir. Buna paralel olarak dünyada artan rekabet baskısı işletmecilikte anlayış ve faaliyetlerin gerçekleştirilme biçiminin de değişimini zorunlu kılmıştır. Böylece, rekabet gücünün artırılması için verimliliği ve etkinliği artırıcı yöntemler geliştirilmiş ve bu bağlamda kümelenme yaklaşımı, son yıllarda önemi artan yaklaşımlardan en önemlisini oluşturmuştur. Bu anlamda; Organize Sanayi Bölgeleri, özel sektörün belirli yörelere yönlendirilmesi, sanayi işletmelerinin işbirliği

ve uyumlu üretim gerçekleştirmeleri, ulaştırma, elektrik, kanalizasyon gibi alt yapı yatırımlarından birlikte yararlanma ve pozitif dışsallıklardan yararlanma gibi faydalar sağlayan oluşumlar olarak yapılanılmışlardır.

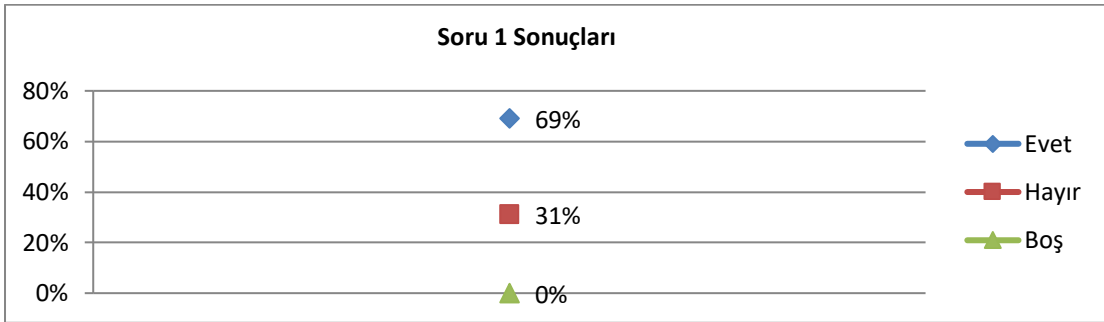
Şanlıurfa Organize Sanayi Bölgesi kapsamında gerçekleştirilmiş olan bu kısa araştırma, Şanlıurfa İli Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyette bulunan firmaların enerji konusunda belirli ve/veya belirleyici özelliklerini ortaya koymaya, onların bu konuya ilişkin tutumlarını belirlemeye ve tanımlamaya yöneliktir. Bu yönüyle araştırma belirli bir alanda/temada "tanımlayıcı" araştırma tipine uygundur. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yönteminden yararlanılmış ve Şanlıurfa Organize Sanayi Bölgesi (OSB) bütünündeki toplam "81 Şirket Sahibi" (Sezonluk Çalışan Şirketler Hariç) araştırma ve/veya inceleme konusu yapılmıştır. Bu rakamın, aynı zamanda en fazla ihracat yapan şirket listesi içerisinde yer alan şirketlerin %84'üne tekabül etmesi, konunun gerçekçi talep yoklaması niteliğinde olduğunu ortaya koyması bakımından önemlidir. Araştırmada, Şanlıurfa OSB'de faaliyet gösteren firmaların enerji sorunları ve bu sorunlarının giderilmesine ilişkin yenilenebilir enerji kaynakları konusundaki görüşleri değerlendirme konusu yapılmıştır.

2. VERİ VE ANALİZ

Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan veri ve analiz kısmında, Şanlıurfa OSB'de faaliyet gösteren 81 firmaya altı soru yönlendirilmiştir. Sorular firmaların üretim sürecinde yaşadıkları enerji sorunlarının boyutunun belirlenmesi ve bu sorunlara ilişkin çözüm yollarının üretilmesine yönelik olması bakımından önem taşımaktadır.

Soru 1. Güneş Enerjisi Santrali (GES) Hakkında Bilginiz Var mı?

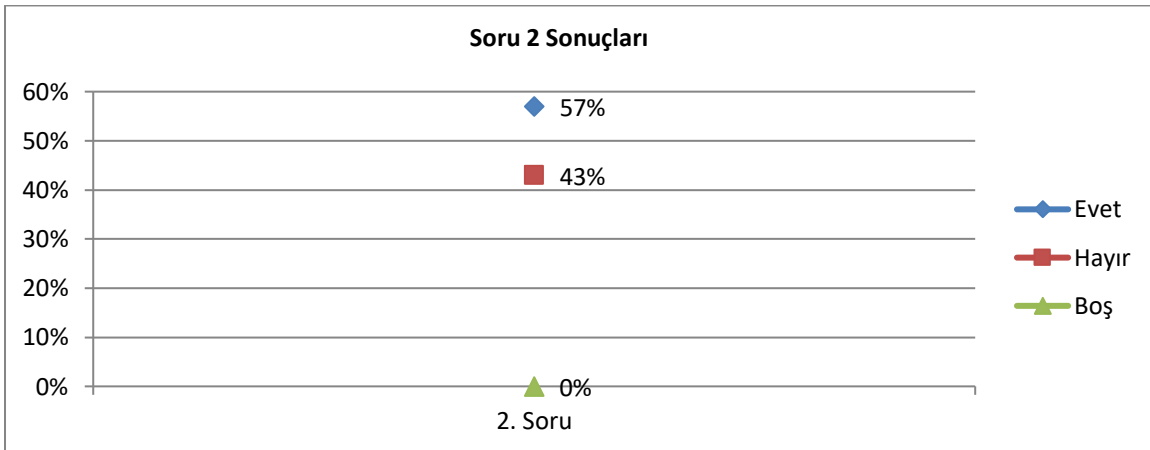
() Evet () Hayır

Araştırmaya katılan firmaların yaklaşık %70'inin yenilenebilir enerji kaynağını oluşturan Güneş Enerjisi Santrali konusunda bilgi sahibi olması; firmaların bu konudaki farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Soru 2. İşyerinizde/Firmanızda Enerji Sorunu Yaşıyor musunuz?

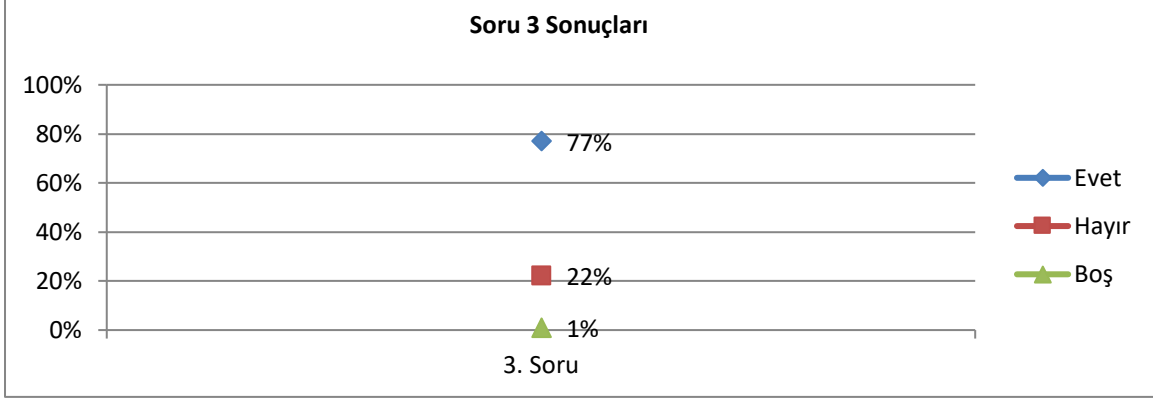
() Evet () Hayır

Şanlıurfa OSB’de üretim yapan firmaların % 57’sinin enerji sorunu yaşadığını ifade etmesi, üretim süreci bakımından önemli ve üzerinde durulması gereken bir rakamdır. Özellikle kullanımı enerji gerektiren ve imalat sürecinde kullanılan makinaların enerji kesintileri ile uğrayacağı zararın oluşturduğu maliyet kaybı; imalat sektöründe verimlilik açısından oldukça önemli bir konudur.

Soru 3. Yaşadığınız Enerji Sorunu Elektrik Kesintileri Şeklinde mi?

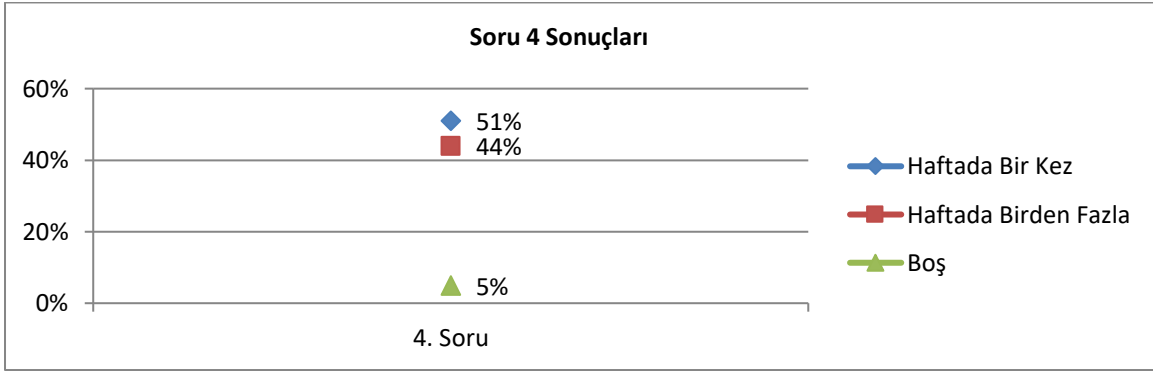
() Evet () Hayır

Şanlıurfa OSB’de faaliyet gösteren firmaların yaşamış olduğu enerji sorununun yaklaşık %80’e yakın bir kısmının elektrik kesintileri şeklinde ortaya çıkması; kesintisiz güç kaynakları niteliğindeki yenilenebilir enerji kaynaklarının dikkate alınması gerekliliğini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Soru 4. Elektrik Kesintilerini Hangi Sıklıkla Yaşıyorsunuz?

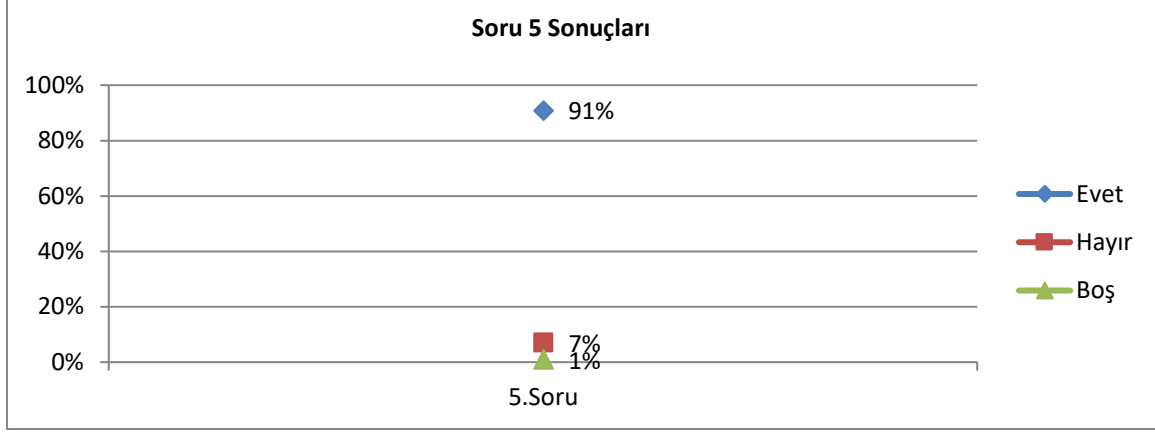
() Haftadan Bir Kez () Haftada Birden Fazla

Elektrik kesintilerinin haftada bir kez ve haftada birden fazla kez yaşandığını ifade eden firma oranının yaklaşık yarı yarıya olması; kesintilerin periyodik olarak ortaya çıktığını göstermesi bakımından önemlidir.

Soru 5. Organize Sanayi Bölgesi’nde GES Kooperatifi kurulmasını ister misiniz?

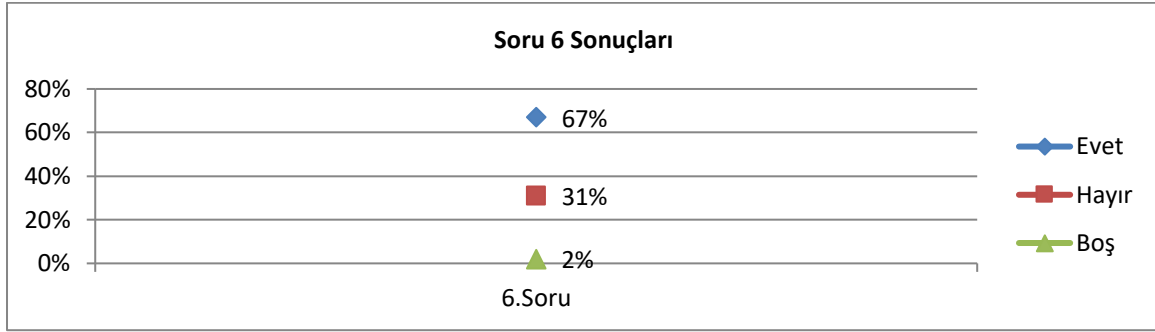
() Evet () Hayır

Şanlıurfa OSB’de faaliyet gösteren 81 firmanın Güneş Enerjisi Santrali (GES) kurulumuna ilişkin olumlu yöndeki taleplerinin % 91 oranında olması oldukça dikkat çekicidir. Söz konusu oranın yüksek olması, bu konudaki talebi vurgulaması açısından oldukça önemlidir.

Soru 6. Organize Sanayi Bölgesi’nde GES Kooperatifi kurulması halinde üye olur musunuz?

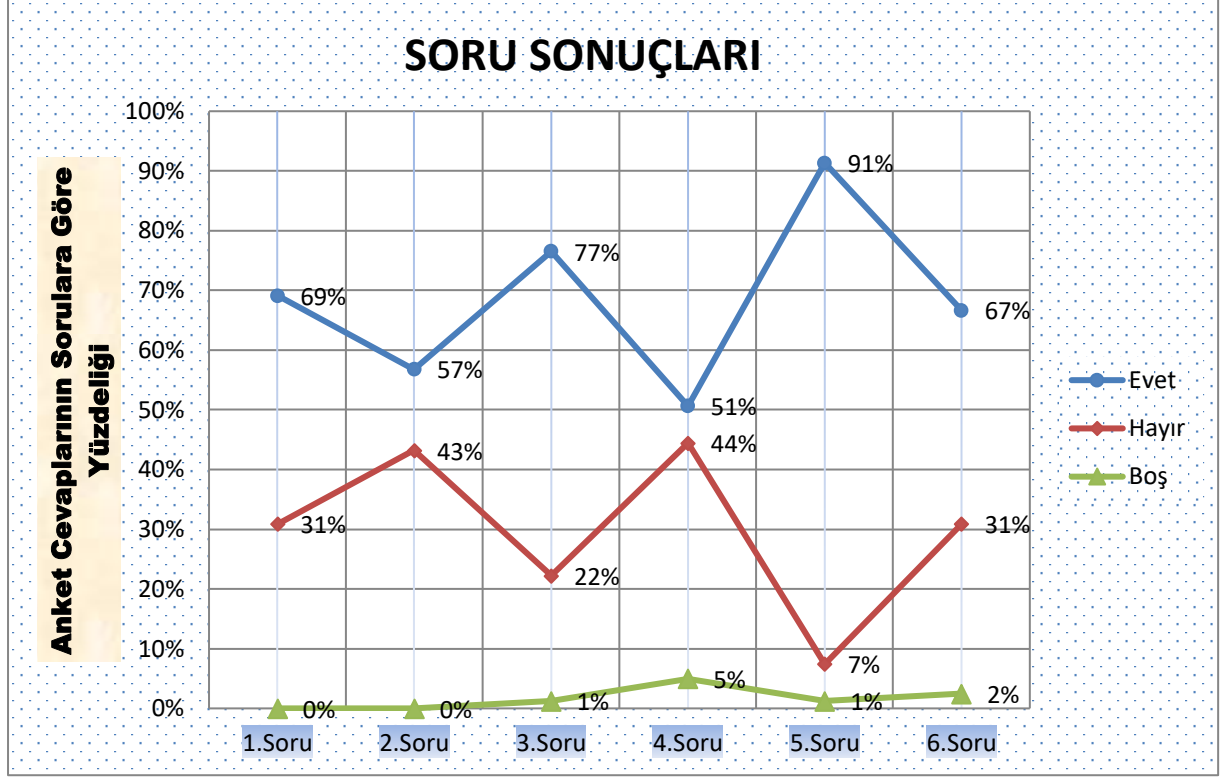
() Evet () Hayır

Şanlıurfa OSB’de faaliyet gösteren ve önemli bir kısmının ihracat kapasitesi olan 81 firmanın % 67’sinin enerji konusunda kooperatif uygulamasına sıcak/olumlu bakması kooperatif girişimlerinin başlatılabileceğini göstermesi açısından önemli bir sonuçtur.

3. SONUÇ

Şanlıurfa OSB’de firmalar tarafından gerçekleştirilen üretim sürecine ilişkin önemli sorunlardan biri bizzat firmalarca ifade edilen enerji sorunudur. Genellikle kesintiler şeklinde ortaya çıkan söz konusu sorun, bir taraftan firmalar için önemli bir maliyet unsurunu oluştururken, diğer yandan üretim faaliyetini aksatan bir nitelik taşımaktadır.

Gerek maliyet tasarrufu, gerekse verimli enerji kullanımı bakımından firmalara önerilen ve farkındalıklarının yüksek olduğu yenilenebilir enerji kaynakları konusunun üretim yapan firmalarca benimsenmesi oldukça dikkate değer bir sonuçtur. Enerji sorununun çözümünde Güneş Enerjisi Santralının kooperatif yoluyla kurulabileceğine ilişkin olumlu yöndeki firma görüşleri ise; enerji alanında kooperatifçiliğin uygulanabilecek bir yöntem olduğunu göstermesi bakımından da önemlidir. Bu bağlamda, Şanlıurfa OSB’de girişimde bulunulması gereken Yenilenebilir Enerji niteliğindeki kooperatif uygulaması uygun teşvik yöntemi ve/veya yöntemleriyle geliştirilerek, Şanlıurfa açısından örnek oluşturabilecek bir girişim niteliğinde de olabilecektir.